

Role přírodních zdrojů v ozbrojených konfliktech Subsaharské Afriky po roce 1989

Ondřej Lukeš

posudek vedoucího práce

Předložená diplomová práce se koncentruje na roli ekonomických faktorů v ozbrojených konfliktech na případě subsaharské Afriky. Ta je podle významné část odborné literatury nejen válkami a ozbrojenými konflikty postižena nejvíce, ale navíc právě v rámci tohoto nejmuchdšího makroregionu světa došlo k extenzivní ekonomizaci těchto konfliktů. Hlavním cílem práce je posoudit nakolik nejdůležitější příčinou ozbrojených konfliktů v makroregionu jsou surovinové zdroje a soupeření o ně.

Práce má odpovídající logickou strukturu: avšak kapitoly nejsou důsledně odděleny a základní téma – otázka prostupuje všemi, což však není úplně na škodu. V rámci první kapitoly autor hodnotí vliv v subsaharské Africe nejvýznamnějších konfliktních zdrojů, které představují ropa a diamanty, dále na základě relevantní literatury geografické aspekty konfliktních zdrojů, konkrétně jak geografické podmínky/faktory ovlivňující výskyt a charakter ozbrojených konfliktů.

Kapitola o konfliktních surovinách by nemusela obsahovat stranu o alternativních zdrojích energie, a pokud chce autor citovat v tomto směru nějakou autoritu, tak rozhodně ne novinový článek Ivana Breziny. Spíše by měla analyzovat, jak ropa přispívá ke konfliktům, když autor tvrdí, že ropa představuje nejkonfliktnější surovinu. Tyto informace práce obsahuje, ale jinde.

Ve druhé kapitole autor, i když s využitím jediného datasetu UCDP, dokumentuje koncentraci válek a konfliktů v subsaharské Africe (to není banální konstatování, někteří autoři to totiž zpochybňují) a opět zařazuje subkapitolu o geografických faktorech, jež přispívají ke vzniku ozbrojených konfliktů.

Ústřední část práce představuje 3. kapitola, hodnotící vliv surovinových zdrojů (spíše než přírodního bohatství) na incidenci ozbrojených konfliktů v subsaharské Africe. Autor v ní na základě tradičních statistických metod potvrzuje poznatky řady studií – nevýznamné korelace exportu primárních surovin s výskytem konfliktů (významnější jsou podle autora i řady odborníků politické podmínky – proměny režimů, jež charakterizuje ukazatel míry demokracie). Většina prací na toto téma je empirické povahy – case-studies nebo využívá nejjednodušších způsobů (analýz) srovnávání. Pozitivní je, že autor si problémy a nejednoznačnost vysvětlování ozbrojených konfliktů uvědomuje a často odkazuje na rozdílné poznatky a názory relevantní literatury: na jedné straně dokumentuje zřejmý vliv surovin na incidenci konfliktů (Collier a spol.), na druhé straně uvádí autory (např. Ross), kteří poukazují na rozpory při vysvětlování ekonomických příčin ozbrojených konfliktů a významnou roli dalších faktorů, zejména slabost vlád, rezultující až v kolaps států. V jejich rámci pak ozbrojené skupiny mají s využitím predátorských aktivit největší šanci k obohacení. Vzhledem k relativně skromnému aparátu použitých metod a vlastních důkazů a také pro uváděné názorové kontroverze, je poněkud troufalé tvrzení autora, že mu podařilo naplnit cíle práce (nemluvě o tom, že takové hodnocení je spíše na komisi). Kladem práce jsou ilustrativní grafické doplňky – grafy a mapky. Pouze v grafu 6 by měly být označeny vybrané státy.

připomínky, resp. nedostatky

- nesprávně tečkou ukončené věty před odkazy
- nevhodné a přílišné používání první osoby (pokud se podívám, tak zjišťuji - s. 20, nebo nejprve rozdělím, pak nastíním, a popíšu ... než se začnu tomuto tématu věnovat, stanovím...na str. 57); ... proto také pracuji s touto surovinou (s. 28);
- názvy v rámci první kapitoly by měly být vhodnější či přesnější:
- prolínání hypotéz s poznatky, což dokumentuje i jejich uvedení až za polovinou práce
- příliš extenzivní využívání jednotlivých zdrojů, např. st. 13 převzata z Šedivého, st. 15 a 16 z Tomeše, s. 48-49 z Rosse; celkově příliš mnoho sekundárních odkazů a citací;
- Některé nevhodné formulace nejsou jen výsledkem nepřesných překladů, např. nikoli motivem konfliktů přece není rozhořčení (greed), ale křivdy;
- s. 20 se kterými se obchoduje za účelem přispět konfliktu ? správně ...suroviny, jejichž využívání a obchod s nimi, přispívá ke vzniku či prodlužování konfliktů, páchání násilí a porušování lidských práv...
- s. 23 ...slouží jako živitel války (když už tak palivo, prostředek financování);
- správně poznatky a nikoli nebo nálezy (s. 48)
- s. 54 Dále jsem koreloval se vznikem konfliktu stejnou metodou...
- občasné překlady a gramatické chyby, např.: v menší míře je pak (ropa) energicky využita v elektrárnách (s. 28), ... suroviny hráli (s. 48)

ad věcné nedostatky:

- teze, že demokratické země neválčí, resp. nebývají postiženy vnitrostátními konflikty (s. 16) lze dokumentovat lépe, zejména v současnosti; v době koloniálních výbojů se nejednalo o demokratické země (do této kategorie nepatří ani antikoloniální války);
- ve státech jako Nigérie či DR Kongo se nejedná o několik etnik, ale desítek až stovek etnik.
- uvádět jako zdroj vlastní zpracování je nevhodné
- s. 20 – slonovina nikoli sloni, lze uvést lepší příklady pašované živé zvěře než gorily (hadi a plazi, ptáci, hmyz), stejně jako chybějící vzácné rostliny;
- zlato a koltan patří jak mezi bodové, tak rozptýlené zdroje (těžba rýžováním)
- informace (zdroj informace) o masakru na str. 24 patří do poznámky pod čarou stejně jako informace o obchodu se zbraněmi a dřevem v Libérii na s. 26
- již před dokončením práce překročila cena ropy 100 dolarů za barel, uvádět údaje z roku 2006 je téměř irelevantní
- správně Mauritánie a Džibutsko (s. 43)
- ad Ross na s. 49: o jaké aspekty se jednalo?
- s. 52 informace v poznámce je stejná jako uvedený zdroj v textu?
- s. 54 nepochopitelné formulace a vývody

příloha 14 všechny hodnoty jistě nepředstavují průměr 90. let

Předložená práce (do značné míry) splňuje základní požadavky na zpracování, zejména co se týče naplnění věcného záměru práce. Je však znát, že byla šita horkou jehlou, zasloužila by si pečlivější formální zpracování. Přesto ji doporučuji k obhajobě s tím, že uvedené převážně formální nedostatky budou před depozicí práce do knihovny odstraněny.

V Praze 23. 5. 2008

vedoucí práce RNDr. Jiří Tomeš